משנה · אחרונים · רש״ש · סדר מועד

רש״ש על משנה עירובין

רבי שמואל שטראשון [הרש"ש]

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

רש״ש על משנה עירובין

רבי שמואל שטראשון [הרש"ש]

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/רשש-על-משנה-עירובין/
הקובץ נוצר ב־17 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
משנה א 4
משנה ב 4
משנה ג 5
משנה ה 6
משנה ו 6
משנה ז 7
משנה י 7
פרק ב 7
משנה ד 7
משנה ה 7
משנה ו 8
פרק ג 8
משנה א 8
משנה ב 9
משנה ג 9
משנה ד 9
משנה ה 10
משנה ו 10
משנה ח 10
משנה ט 11
פרק ד 11
משנה ח 11
משנה יא 11
פרק ה 12
משנה א 12
משנה ה 12
משנה ח 12
פרק ו 13
משנה ב 13
משנה ה 13
פרק ז 13
משנה ב 13
משנה ד 13
משנה ו 14
משנה ט 14
משנה יא 14
פרק ח 14
משנה א 14
משנה ב 15
משנה ו 15
משנה י 15
פרק ט 16
משנה א 16
משנה ב 16
משנה ג 16
פרק י 16
משנה א 16
משנה ב 17
משנה ט 17
משנה י 17
משנה יג 17
משנה יד 18
משנה טו 18

פרק א

משנה א

במשנה גבוה למעלה מעשרים אמה. יש מגמגמין על מל' למעלה והב"ח בהגהותיו מחקה. ועי' ר"ן ריש סוכה ול"נ דאי לא תני אלא גבוה מכ' ה"א דהמ"ם הוא לשמש "מן" ור"ל שהוא גבוה מן כ' ומעלה וכ' ג"כ בכלל וכמו (לקמן בגמ' י"א ב') במשנה רחב מארבע אמות כו' דר"ל וארבע בכלל ועי' מש"כ בפ"ד דכלאים מ"ז בס"ד (ועי' ערכין ספ"ד במשנה וגמרא) אבל השתא דתני שהוא גבוה למעלה מכ' מבואר דר"ל דדוקא שהוא גבוה יותר מכ'. ותיבת למעלה מושכת עצמה ואחר עמה ושבה גם על הרחב מעשר דסיפא ומה שאמר רבא בגמ' חלל סוכה תנן חלל מבוי תנן נראה דיוקו מדלא תני סכך שהוא גבוה קורה שהיא גבוה ש"מ דקאי על חלליהם וזה שלא כדברי הר"ן שם:

שם ואם י"ל צוה"פ אע"פ שהוא רחב כו'. לכאורה לפי מאי דמסקינן לקמן בגמ' (ריש דף י"ד) דגם לגובה מהני צוה"פ תיבות אלו מן אע"פ עד מעשר אמות מיותרות (ולפמש"כ התוס' שם בד"ה איפכא י"ל קצת) ויל"פ דה"ק אע"פ שהוא רחב כו' דלא מהני ליה אמלתרא צוה"פ מהני. וכ"ש לגובה דמהני גם אמלתרא:

שם ברע"ב ד"ה מבוי שאינו רחב ט"ז אמה אע"פ שהוא פתוח מב' ראשיו כו'. לשון הר"ב דמשמע מיניה דאפי' מפולש אם אינו רחב ט"ז סגי ליה בתקנתא דלחי או קורה אינו מדויק. ובמשנה ב' תבריה לגזיזיה וכ' ומבוי דאיירי ביה הכא הוא כו'. ולשון רש"י ד"ה מבוי כו' דאי הוה מפולש לא הוי משתרי כו'. ר"ל אפילו לא הוה רחב ט"ז וכ"מ בכמה דוכתי. [א"ה כבר קדמו בזה בס' משנת חכמים. עי' תוס' אנשי שם]:

שם בתו"ח ד"ה ואם יש לו כו' וכתב ב"י ביו"ד כו' דטפח שוחק הוא יותר כו' חצי אצבע. והוא טעות דאמה שוחקת הוא דיתירה על עוצבת חצי אצבע וכן מתבאר מדברי הבד"ה שם ובשו"ע שם ובש"ך סק"ו וכ"כ הה"מ ספ"ו מהל' שבת:

שם בתוס' ר"ע (אות א) בסופה גם מ"ש הרע"ב ושריוה בתקנתא דלחי או קורה כו' אינו מדוקדק כו'. וי"ל דליהוי היכרא לא קאי אלא אקורה דסליק מיניה. [וכן יש ליישב דברי רש"י במשנתינו] אולם לשונו בריש סוכה א"א ליישב כן ע"ש:

משנה ב

ברע"ב ד"ה ובה"א כו' דאי ארכו כרחבו הוי כחצר כו' וצריך פס ד' ומשהו כו'. וכ"כ הרמב"ם בחבורו פי"ז סוף הל' ח' אכן בגמ' לקמן ובפוסקים וכן בפי' הרמב"ם וכן בחבורו שם בהלכה הקודמת ליתא "ומשהו" לכן נראה דט"ס הוא וצריך למחקו. [א"ה עי' נמוקי הגרי"ב שכתב ג"כ הך ומשהו לא נזכר בגמ' ולא בשום פוסק לכן צע"ג מנ"ל להר"ב הא]:

שם בתוי"ט ד"ה ובה"א כו' ולעיל פי' דרבנן גזור כו' הואיל ואין הדבר מפורש כו' מיקרי ד"ס. ישובו אינו מתיישב על הלב דמ"מ לישנא דגזור רבנן אינו נופל על הל"מ וכן מדשרי ב"ב בכה"ק להציל למבוי המפולש (רפט"ז דשבת) והוא ג' מחיצות בלא לחי כדמסיק שם בגמ' וכן לרבנן שם בלחי אחד אף לר"א דהכא ש"מ דהוא דרבנן ממש ועי' מש"כ לקמן (י"ד). ומש"כ עוד התוי"ט בסה"ד דדעת שלישית ספ"ט דמה"ת בב' מחיצות הוי רה"י וכ"כ שם הרמב"ם והרע"ב וכן איתא בגמ' שם ולקמן (י"ב ב') לכאורה לשיטתם דהכא הל"ל דהוי כרמלית לר"י כמו בג' מחיצות לרבנן ואולי קראו רה"י ע"ד שתירץ עולא בשבת (סוף ד' ו) משנה דטהרות וע"ש בגה"ש (בריש ד"ז) בד"ה רה"י קתני:

שם בתוי"ט ד"ה לא נחלקו כו' וכתבו התוס' כו' ותמיהני דא"כ כו'. המהרש"א כתב ישוב לזה ויש סתירה לישובו מלקמן (ע"ב ב) בתוד"ה אבל ועי' מש"כ שם ועי' תוי"ט רפ"ג דפאה ולי י"ל דת"ק אשמעינן דל"ת דע"כ ל"פ ב"ה אלא במבוי שהוא פחות מד"א קמ"ל דבפחות אף ב"ש מודו ודוקא על יותר פליגי וב"ה מתירין גם כן בלחי או קורה וכה"ג מיישב הר"ן ריש סוכה גבי סוכה ישנה וכ"כ מהר"ם בכונת התוס' שם:

משנה ג

בתוי"ט ד"ה כדי לקבל אריח כו' ואפשר דלגי' זו כו' נמצא האריח טפח ומחצה על טו"מ כו'. ותימה שנעלמה ממנו הברייתא דלקמן וכן ב' קורות המתאימות כו' אם מקבלות אריח לרחבו טפח כו' רשבג"א כו' אריח לארכו שלשה כו'. וכן נעלם ממנו הירושלמי על משנה זו שזה פלוגתת רשב"ג ותנא דמתניתין. דמתני' ס"ל לארכו ורשב"ג ס"ל לרחבו וע"ש ומשם תראה דע"כ גירסת גמרא דילן במשנה לרחבו מדפריך טו"מ בעינן כו' וברשב"ג ע"כ גרסי לארכו ובזה יצא לנו פי' מורווח בהא דרשב"ג בשתי קורות המתאימות דאמר אם מקבלות אריח לארכו דאין בם פלוגתא חדשה (כאשר הביאו המפרשים) רק דאזלי לשיטתייהו בפלוגתתם בקורה אחת ותדע דהירושלמי הביא תחלת הברייתא דקורה היוצאה מכותל זה ואינה נוגעת כו'. וסופה דהיינו וכן ב' קורות המתאימות כו' השמיט והוא משום דכבר השמיענו פלוגתתם בקורה א' ומינה נשמע דה"ה בב' המתאימות ונכון מאד בעז"ה. אח"ז ראיתי בהרר"י שכתב שם ויש שגורסין כו' ומשמע שהם מפרשים ברשב"ג כמש"כ והוא כתב ע"ז ולא נהירא דהרי ל"פ במתני' כו' ואישתמיטתיה במחכ"ת הירושלמי הנ"ל דבאמת פליג וכנ"ל. ונ"ל דמאן דתני לארכו נ"מ דמשער באריחין ולא בשלמות הוא כדי להרויח הריוח שבין אריח לאריח (וארבעין אריחין דבירוש' ל"ד) עי' מ"א שס"ג סקט"ז ובמחצית השקל:

משנה ה

במשנה עגולה רואין אותה כאלו היא מרובעת. לכאורה הי' נראה לפרש דרואין כאלו יש לה קרנות והוה טע"ט מרובע אולם מדפריך הגמ' ע"ז הא תו ל"ל מוכח כפירוש רש"י [נפסלת או חלוקה] דהרי לא שמענו עדיין דנאמר רואין כאלו נתוסף אליה [אולם מה שפי' נפסלת משמע לכאורה דר"ל שתנטל עובי העיגול וא"כ תצטרך שתהא עוביה טפח וב' חומשין וכמו בפסי ביראות לרי"ש בנו של ריב"ב (לקמן י"ט ב) וקונדסי סוכה לר' יעקב בסוכה (ב) ולפמש"כ או חלוקה תהיה די בעובי טפח וכדאיתא בטוש"ע ואפשר לומר דס"ל ז"ל דאפילו רבנן ל"פ דאמרינן רואין באפשר לתקנה כמו ליטול עובי העיגול וראיה לזה מהא דפסי ביראות שהזכרתי דקאמר הש"ס שם דטעמייהו דתרי רואין ל"א מוכח להדיא דחד רואין אמרינן בכגון זה ועוד ראיה מהא דאר"ז לקמן גבי עקומה רואין כל שאלו ינטל כו' ובודאי אליבא דרבנן קאמר עי' ברא"ש. ולר"י אמרינן רואין אפילו היכא דא"א לתקוני כמו של קש או בעקומה אף כל שאילו ינטל יהיה בין זה לזה שלשה וכמש"כ הרר"י במתניתין (ודבריו בהא דר"ז תמוהין ואכמ"ל) וכן בעגולה כשר לדידיה אפילו אין בעוביו אלא טפח ולכן פירש"י נפסלת אליבא דרבנן או חלוקה אליבא דר"י וכן נפרש בעקומה לכל צד כדא"ל היינו לרבנן אלו תינטל לא יהיה בין זה לזה שלשה ולר"י אף אם יהיה שלשה. וכן בירושלמי איתא לחד מ"ד דעקומה ד"ה היא וע"ש. אולם בעגולה איתא שם עוד היא דר"י ואולי סמיך על הא דלעיל דלמ"ד בעקומה ד"ה היא ה"ה בעגולה. ומן האמור נראה דשפיר פסק הרמב"ם בהיתה אחת למעלה כו' כריב"י דבהאי רואין אמרינן לכ"ע והא דאמר אביי דס"ל כאבוה ל"ד. אלא משום דלדידיה שמעינן בהדיא דאית ליה רואין וליה ולמחלוקותו קאמר ועי' בב"י סי' שס"ג. ובכונת רש"י י"ל דנפסלת דקאמר היינו שיקציענה עד חצי רחבה ולא ישאר בה אלא חציה שלמה או חלוקה ותהיה שני חצאים שלמים]:

שם בתוי"ט סד"ה כל שיש בהקיפו כו' לא דקדקו בשל דבריהם והקילו בו. לפמש"כ הרע"ב לעיל במ"ב שהוא הל"מ וע"ש בתוי"ט יקשה איך הקילו על ד"ת. ואולי קאמר ששיעור רחב טפח הוא מדבריהם:

משנה ו

בתוי"ט בד"ה גבהן י"ט כו' ומ"ש הר"ב ואפילו היה המבוי כו' כבר כתבתי כן לעיל מ"א בשם הרמב"ם. ול"ד דדין זה אינו ענין לדעת הרמב"ם. שם מיירי לענין צוה"פ דכשר אף למעלה מכ' והכא איירי להכשיר אף אם המבוי גבוה הרבה בלחי שאינו גבוה רק עשרה:

משנה ז

במשנה ור' יוסי אוסר. עי' תוי"ט שישר בעיניו הגי' ור"מ אוסר. ומש"כ התו"ח שגם בסוכה הגי' ר"מ (שם מוכחת כל הסוגיא דהגי' ר"מ ע"ש) אבל שם הוא ברייתא. ומש"כ עוד דמשמע שם דר"י לא ס"ל בזה כר"מ ע"ש בכל הסוגיא דאין בה משמעות כלל. ודע דגי' הרמב"ם בפירושו ר' יוסי וכ"מ מפי' הרע"ב שכתב הטעם שמא תמות ואלו לר"מ מסיק שם ראב"י דקסבר כל מחיצה כו' וכדכתב הרע"ב לקמן וטעם זה מספיק גם ללחי וכמ"ש רש"י וטעמא דר"מ כו':

משנה י

ברע"ב ד"ה ומדמאי שא"צ להפריש ת"מ כו'. השמיט שגם מע"ש א"צ להפריש (והרמב"ם זכרו) וכן לקמן פ"ג מערבין בדמאי פי' שלא הפריש ממנו ת"מ והשמיט מע"ש ולא דק:

פרק ב

משנה ד

בתור"ע (**אות ט"ו**) **הקשה דמנ"ל לשמואל דהא דלבור הרבים לריב"ב לא מהני פסין משום דבעינן דחזי לאדם** (**עי' תוס' ר"פ ד"ה בור לחוד הב'**) **דילמא לטעמיה אזיל דס"ל דאף להיקף סאתים בעינן שומירה כו' ולכן בעי באר דחשיב דירה כדפירש רש"י בשלהי מתניתין דר"פ ע"ש באורך.** ול"נ מדקאמר אלא לבאר בלבד משמע דלבור אין צד היתר בפסין אפילו בדאיכא שומירה כו' ותדע מדקאמר ולשאר עושין חגורה ואי בדליכא שומירה אפי' חגורה לא מהני בבור לשיטתיה וכמ"ש בעצמו בסה"ד:

שם בתוי"ט ד"ה חגורה. פי' הר"ב מחיצה וכן לשון התוס' וכתב הר"ר יהונתן כו'. אבל רש"י פירש חגורה היקף של חבלים והוא כחוניא בגמ' (יח ב) דקאמר חבלים לבור וא"ש דשינה מלישנא דר"ע דאמר מחיצה:

משנה ה

ברע"ב ד"ה ובלבד כו' תן אחת למזרחה כו' הרי רחבה ע' וארכה נ' (**וכ"ה לשון רש"י**) לכאורה צ"ל בהיפך דלעולם האורך נקרא ממזרח למערב ובפרט כשהוא יותר:

בתוי"ט ד"ה ובלבד כו' לפי שהוא פחות (**ר"ל מרפ"ג אמה**) **ב' אצבעות וב' שלישי אצבע כו' עד סוף חשבונו הכניס הרע"ב ממלוי הקרנות בחשבון אורך הרצועה.** ולא דק כי אין אנו עסוקין רק בכמות אורך הרצועה הנצרכת להקפת המרובע מע' אמה וד"ט ודו"ק. ועיין מהרש"א. ודברי הגרי"פ ברל"צ שלא כענין במחכ"ת ע"ש. ובבאורו לפי' הרמב"ם

בתחלתו על מש"כ אבל שטח מרובע כו' לא יוודע צלע כו' כתב ר"ל כו' או שאין ארכו כפליים ברחבו. ל"ד כלל. דמדוע לא יוודע תפוס איזה מספר שתרצה ס' או פ' ותחלוק בו את החמשת אלפים. מה שיעלה בידך הוא האורך במכוון. ואם יהיה בתשבורת מ"מ ידוע הוא. ומש"כ בסופו ד"ה ונשוב כי לא ישאר רק נ"ו ורביע. ל"ד ג"כ כי לא ישאר רק נ"ו פחות חלק י"ב בקרוב כי מספר ב' הרבועים עולה י"א אלף ות"ק ושליש בקרוב כמ"ש לעיל. ומש"כ בד"ה אני שלא יעדיף ק"ז ורביע כ"א פחות מב' אמות ושנהו עוד בד"ה העולה. ג"כ ל"ד שיעדוף עוד על ב' אמות ששית אמה וחלק ט"ז בקרוב כפי מש"כ בעצמו. והנה אף לפי הגהתו ק"ל:

א) שהרי לפי ציורו יהיה האלכסון יותר על כפל הרוחב בכדי חצי אמה וחלק י"ב מאמה בקרוב. ולר"א ודאי אע"פ שאמר אם כו' יתר אפי' אמה כו'. ל"ד אמה אלא ה"ה בפחות וכמ"ש הרמב"ם בעצמו. ור"א סובר כי לא יוסיף כו' אלא כשיעור שהיה אלכסון כפל הרוחב כו' ועי' ביו"ד סי' ל"ו בט"ז סקי"ד:

ב) הרי לציורי חסר מב"ס יותר מל"ח אמה. אשר ע"כ נ"ל ברור דצ"ל והרחב נ"ג ושלשה רביעי אמה ¾ 35 ועתה צא וחשוב ויתיישב לך. [עי' בהגהת הגר"א ז"ל]:

משנה ו

ברע"ב ד"ה אנשי חצר כו' בטל רשות חצרו לחביריו. וברש"י לחבירו ואולי משום דבאמת לר"א א"צ לבטל לכאו"א כדאמרינן בגמ' בס"פ:

פרק ג

משנה א

ברע"ב ד"ה בכל מערבין כו' אין למידין מן הכללות כו' דהא הכא תנן כו' ואיכא נמי כמהין ופטריות כו'. כ"ה בגמרא. הגר"א ז"ל באו"ח שפ"ו ס"ק ט"ז מפרש דקושית הגמ' והאיכא כו"פ לא קאי רק אהכל נקח כו' דכן מפורש בתו"כ מכלל ופרט כיצד כו' יצא כו"פ ע"ש. ואנכי תמה דהא לר"י בן גדיש דאפי' ציר נקח מטעם דדריש ריבויי ומיעוטי ומרבי כל מילי וממעט מים ומלח כדלקמן משמע דמרבי נמי כו"פ. ובתו"כ לא ממעט להו רק משום דדריש בכלל ופרט וא"כ א"ל דמתניתין אתיא כוותיה. ולשון רש"י לקמן בגמרא ד"ה פירא בעינן "כדלקמן מכלל ופרט" אינו מדוקדק. ודברי התוי"ט בפ"א דמע"ש מ"ג בזה מגומגמין מאד ע"ש. ולפי גי' הק"א שם משמע דלא ממעט להו בתו"כ אלא משום דסבר כללא קמא דוקא ובעינן נמי וולד ולדות הארץ (עי' לקמן ריש דף כ"ח) אבל למאן דל"ב רק מפרי מפרי וגד"ק לא מימעטו. ובזה אתיין דברי התוס' בד"ה מאן.

שכ' דכו"פ נקחין דפרי מפרי הן וגד"ק לנכון ולא יקשה עליהם מתו"כ הנ"ל. וכ"נ להדיא מהירושלמי דתלי זה בפלוגתת רי"ש ור"ע דרי"ש דדריש ולד ולדות הארץ ממעט כו"פ. ולר"ע דלא דריש רק פרי מפרי מרבה כו"פ. והגר"א ז"ל שהעתיק התו"כ "אף כל פרי מפרי כו' יצאו כו"פ ל"י אנה מצא גי' זו. ואולי הגיה כן מדעתו. אבל הוא נגד הירושלמי והתוס'. שוב מצאתי חבר גדול להגר"א ז"ל רש"י בב"ק (סג) ד"ה פרי מפרי שכ' דבא למעט כו"פ:

בתוי"ט ד"ה מפני שיכול כו' ומסיים רש"י בעגלות מבעוד יום. לכאורה קשה דהא בעינן דח"ל בה"ש. ומה"ט לסומכוס א"מ לישראל בתרומה אף דאי בעי מתשיל עלה ויפריש תרומה אחרת מבעו"י. וי"ל דדוקא אם אינה ראויה כך כמות שהיא רק מחמת דאי בעי הוי עביד תקנה. בעינן שיוכל לעשותה בה"ש. עי' לקמן (ל' ב') [תוס' ד"ה ולפרוש] אבל היכא דראויה ליה בלא דאי מבעו"י (ולאחריני חזי אפי' בשבת עצמה) ש"ד. וכמו שהשיבו ב"ש שם על הא דמערבין לגדול ביוה"כ התם איכא סעודה הראויה מבעו"י. וזה דומה להא דלקמן (ריש ד' נ"א) והוא דכי רהיט לעקריה מטי דהיינו מבעו"י בעת שאומר שביתתי בעקרו:

משנה ב

בתורע"א אות כ"ב כו' ויעוין ברשב"א בחידושי יבמות שהק' לשיטתיה כו' דאמאי א"מ בטבל כו' הא חזי לקטנים כו'. ושמעתי לתרץ דטבל אינן רשאין להאכילו לקטנים מטעם אחר משום דאסור בהנאה של כלוי עי' שבת (כ"ו) תוד"ה א"מ בטבל טמא:

שם אות כ"ה כו' אבל מתניתין כו' ולא באו לחזרה כו' דגם בשולח ע"י גדול כו'. ול"נ ליישב ע"פ דבריהם בדבור הסמוך דהיכא דסומך עליו לגמרי ול"צ לטעם חזקה כו' וא"כ הוה כאלו אמרו בפירוש שהנחנו [וצ"ע]:

משנה ג

ברע"ב ד"ה ואבד המפתח כו' ואיכא תרתי כו' אפילו לרבי דאמר כו' בכה"ג מודה דגזרו וכו'. עי' תור"ע שתמה עליו ע"ש ונ"ל ליישב דהתם הב' איסורים בזאח"ז אבל הכא בשעה שחותך החבלים קא מטלטל גם לסכין ועובר על ב' איסורים בב"א. אולם לפמש"כ המ"א בסי' ש"ח סק"י יש לדון בזה:

משנה ד

ברע"ב ד"ה תרומה ונטמאת כו' ותנא תרומה שנטמאת כו' דאע"ג דישנה בעולם כו'. כן פירש"י ונראה דחוק. וילפ"פ דהרבותא היא אע"ג דהוה ספק טומאה בר"ה דר"מ מטהר

כה"ג בהא דנגע בא' בלילה מטעם זה כמ"ש התוס' בשם התוספתא שם מ"מ הכא מחמיר מטעמי דמחלקין אמוראי דלקמן ואפשר להוסיף עוד דהכא אף דגם אין בו דעת לישאל: **בתוי"ט ד"ה אם ספק כו' התם תרי חזקות לקולא כו'**. עי' בתורע"א בקושיא הא' (וכ"ה בגה"ש). הן ר"מ ור"י תרווייהו ס"ל בה"ש כהרף עין (ריש ברכות) א"כ בתוך בין השמשות הוא כולו. ובזה מיושב קצת מה שפירש רש"י דודאי איטמי מבעו"י וכן לקמן (ל"ו סע"א) פי' סוף היום תחלת בה"ש. ועוד שם (ריש ע"ב) תחלת היום דהיינו סוף בה"ש דלכאורה תמוה דהא בשבת (ל"ד ב') אמרינן בה"ש ספק כולו מן הלילה כו' אבל אם הוא כהרף עין הרי הוא תופס מן היום ומן הלילה:

אולם בסברא זאת שחדש לנו הגה"ש [וכ"כ התוס' בשבת (ל"ד) ד"ה שניהם] "דהיכא דידוע לנו באיזה זמן נפל השרץ רק דמספקינן על אותו זמן אם הוא יום או לילה לא שייך לאוקמיה אחזקה" יל"פ כוונת ר' ירמיה (לא כפירוש רש"י דודאי איטמי מבעו"י דא"כ מאי שייך פלוגתא בזה ואיך יקראנו התנא ספק. ואיך יאמרו ר"מ ור"י בזה ה"ז חמר גמל ור"י ור"ש יכשירוהו. וכיון דודאי איטמי מבעו"י וא"א שיטעה ר' ירמיה בכ"ז) הוא דראינו שנפל בביה"ש ואין נודע לנו אם אותו זמן תפס קצת מן היום (או אפילו תחלת הלילה ממש למאי דאמרינן לקמן תחלת היום קונה עירוב) או לא. ולכן לא שייך כאן חזקה ואפ"ה פריך מר"י דהרי גם הוא אינו מכשיר בלא חזקה כדלקמן בס' טהורה ס' טמאה ונכון בעז"ה:

משנה ה

ברע"ב ד"ה ר' יהודה אומר כו' דלקנו ליה ההוא ערוב דלצד רביה כו' ורש"י מסיים ומיהו איהו הוא דלא ידע לאיזה מן הצדדין יבא כו' משמע דזה ידע שרבו אחד מהם. וקשה כיון דידע ואפ"ה אמר למקום שארצה אלך א"כ חזינן לדעתיה דלא ניחא ליה כ"כ ברבו ומדוע לא פי' שלא ידע כלל שרבו אחד מהם. [ודברי הרע"ב יסבלו גם אם נאמר דלא ידע כלל שרבו א' מהם]:

משנה ו

בתוי"ט ד"ה מערב אדם כו' ומ"ש הר"ב שיערב כו' משום יו"ט שחל אחר השבת כו' ע"ש אבל מה יענה במה שפי' במשנה הסמוכה בב' יו"ט של ר"ה ג"כ שמניחן בעיו"ט ועי' מהרש"א:

משנה ח

בתוס' רע"א אות ל"ו כו' וקשה לי דהא תינח כו'. י"ל דלאינך טעמי כו' ותו קשה הא מכלכלה נמי נשמע זה כו'. ע"ש ואני תמה על כתה"ג דאישתמיטתיה דבטבל ל"א כלל

מיגו דאיתקצאי לביה"ש דהא קיי"ל דטבל מוכן הוא אצל שבת שאם עבר ותיקן מתוקן (שבת מ"ג) וע"ש בפי' רש"י ותוס' ומש"כ הכא דבהתירא מפריש ובזה יפלו כל דבריו שם גם סוף דבריו תמוהים ואכמ"ל:

משנה ט

במשנה החליצנו כו' את יום רה"ח כו' בראש"ש ובהרר"י הגי' ביום רה"ח כו' והיא גי' נכונה לכאורה אבל קשה לי לישנא דאם אמש דהוי צועק לשעבר. (וצ"ע בדבריו):

פרק ד

משנה ח

ברע"ב עגולות כו' דמינייהו ילפינן אלפים של ת"ש עי' בגמ' (נ"א א) הדרשה ודרשה זו אינה אלא אסמכתא בעלמא כמ"ש רש"י (שבת ל"ד) ע"ש ולהך למוד כוון הרע"ב וכן הטור ריש סי' שצ"ז ע"ש אבל דרשת ר"ע בפ' כשם דרשה גמורה והוה דאורייתא לדידיה התוי"ט כאן. ובפ' כשם עירב את הדרשות והעלה בצ"ע ול"ד במחכ"ת שוב ראיתי להתוס' (בסוטה ל' ר' ע"ב) שהשוו ג"כ הדרשות כהדדי ונשארו בתימא ולעד"נ כמ"ש: **שם בא"ד ורבנן כו' דרשי זה לרבויי כו'**. ותימא דבכ"ד דרשינן זה למיעוט ומהן (בב"ב קכ"א) ע"ש. אולם אשכחנא כ"כ (מנחות צ"ז ב) ורי"ס כזה יהו כל אמות כלים:

משנה יא

בתוי"ט ד"ה עד ט"ו אמה כו' והאחיזה טפח וחצי אצבע כו' בנדה (כ"ו) אמרינן כדי שיאחזנו בידו ויראה לכאן ולכאן טפח ופי' הר"ן בר"ה דכדי אחיזה אין בו טפח רק כדי שיראה כו' משלימו ולפי דברי התו"ח שהבאתי בריש מכילתין היה מקום ליישב קצת אבל כבר השבתי עליו ע"ש. ואולי משום דצריך למתוח החבל בכל כחו כדפירש"י לקמן (נ"ח ב) במשנה בשם התוספתא לכן צריך שיצאו קצוות החבל מאחורי ידיהם קצת כדי שלא ישמוט. ודע כיון דקרי להו טועין משמע דלאו שפיר עבדי וכ"מ לקמן (נ"ח) לא פחות מפני שמרבה כו' וכן שם ע"ב בחבל של ד"א:

ברע"ב ד"ה כטבלא מרובעת כתב הרמב"ם כו'. והוא דחוק. ול"נ דבא להשמיענו בקוצר אשר נמדוד שטח התחומין פשוט כשטח הטבלא שהיא חלקה ור"ל שלא נמדוד שפוע ההרים והגאיות וכדלקמן בפ' הסמוך (סוף דף נ"ז במשנה):

פרק ה

משנה א

וגשרים כו' שיש בהם בית דירה. לעד"נ לפרש דדרך הגשרים להיות מגופפין מלמעלה (מצדיהן לעברי הנהר מדין מעקה עי' בשו"ע חו"מ בסופו ובראשו שלא יעברום בלתי דעת המוכס עושין בהם שומרים) ואמר שאם יש בהן בית דירה להמוכס אז כל הגשר כמו שהוא גדול מתעבר עם העיר דומה לפי' ר"י בתוד"ה ל"צ לקמן (נ"ה ב') לענין מערה (ופי' הרר"י בזה הביאו ג"כ התוי"ט לא מחוור ע"ש) וכן יתפרש קבר ובכה"נ וכל הני דחשיב (שם) בברייתא:

בתוי"ט ד"ה ועושין אותה כו'. גי' זאת ישרה בעיני התוי"ט ומפרש בשם הרמב"ם דקאי על המדינה ודלא כגי' רש"י "אותן" ול"נ פשוט דאף לגי' אותן יל"פ דקאי על הערים שהזכיר התנא בר"ד בלשון רבים:

שם בד"ה כמין טבלא כו' כתב רש"י כו' שהרי רחבן למדת העיר היא אם קטנה כו'. פשוט דר"ל על כל אחד מתחומי צדדי העיר טרם מילוי הקרנות שהם אלפים על אלפים בכ"א מהן לפי' הב"י בכוונתו הביאו ג"כ התוי"ט תמוה ע"ש:

משנה ה

במשנה. רובה כו' למקום שריבה. מפי' הרמב"ם משמע דמפרש ריבה למקום אחד היינו ד"מ לרוח מזרחי ריבה ממדה ראשונה ומיעט למקום אחר היינו דלרוח מערבי מיעט ממדה ראשונה שומעין למקום שריבה ומשמע דלרוח מזרחי שריבה שומעין לו אבל לרוח מערבי שמיעט אין שומעין לו ולכן פריך שפיר אמאי לא ומשני אימא אף כו' ור"ל דבאמת שומעין לו לב' הצדדים בין להקל ובין להחמיר ונכון מאד. ועי' רש"י ותוס' שנדחקו בזה:

משנה ח

בתוי"ט ד"ה מהלכין כו' ע"ש מה שדקדק התוי"ט מלשון הרע"ב שכתב ומשלימין דמשמע דנחשבת עכ"פ לד"א אינו כלום שהרי גם בגמ' איתא ומשלימין לו את השאר וע"כ יפרש הרר"י דר"ל דמשלימין לו על כמות המדה שעד העיר אבל אנכי תמה איך יפרנס לשון המשנה מה שנשכר הוא מפסיד הלא משתכר ד"א שנותנין לו במקום ערובו:

פרק ו

משנה ב

בתוי"ט ד"ה והוציאו את הכלים כו'. והרב שכתב כו' ובעצמו כתב כו' ש"מ כו'. ולא ידעתי מאי קאמר דלעולם יסבור הרב דלא מהני חזקה אף לת"ק שלא יוכל לחזור בו אח"כ אלא דסובר דכ"ז שלא יחזור מהני בטולו להכי קאמר מהרו ועשו צרכיכם ור"ל אף משתחשך טרם שיוציא כליו ויחזור וא"ל ר"י דלא כן היה אלא אמר להם מהרו כו' מבעו"י עד שלא יצא היום ולא כו' כדקאמרת רק דלכאורה הוא נגד הגמ' שאמרה למימרא דכי מפקי אינהו כו' לא אסר וכו'. ואולי סובר הרע"ב דכל השקלי וטריא שם הוא על הברייתא דתני שם הוציאו מה שאתם מוציאין כו' דמשמע איזה דבר בעלמא שיהיה רק חזקה אבל במשנה דגורס בה ועשו צרכיכם מ"ל כל צרכיהם כמו בדר"י וע"כ דלא מהני חזקה. [ובר מן דין אין לדקדוקו של התוי"ט בדברי הרע"ב כל יסוד. דהדברים "ולא עוד שיוציא כליו" קאי על הצדוקי ולא עליהם כמו שהעיר ע"ז בנמוקי הגרי"ב]:

משנה ה

ברע"ב ד"ה א"צ לערב והוא שיהיו כולן שותפות בכלי אחד. לע"ד נל"פ דלישנא דמתניתין לזה ביין ולזה ביין. דמשמע דקנה בעה"ב עם שכן אחד יין בשותפות וכן עם שכן אחר נמצא דשכן עם שכן אין להם שותפות כלל. לכן בעינן שיתערבו בכ"א דהשתא הוו כולן שותפין בהדדי באותו כלי אבל אם כולן יחד שותפין בב' הכלים אפילו באחד יין ובאחד שמן הוי עירוב ומצטרפין זה עם זה וזהו דינא דב"ה (ועי' בתוס') ויש לכוין גם פירש"י ותוס' לזה:

פרק ז

משנה ב

בתוי"ט ד"ה נפרצה הכותל כו' ונשאר מהכותל משהו כו' או מצ"א לבדו וכו'. בקיצורו נתן מקום לטעות דמצד אחד נמי סגי במשהו וז"א דמצ"א בעינן רחב ד"ט וכן סיים הרר"י:

משנה ד

ברע"ב ד"ה ב' גזוזטראות כו' ונתן נסר רחב ד' מזו לזו כו'. וברש"י ואם ישנן זו אצל זו כו' ובגמרא על זו שלא כנגד זו נדחק לפרש שהיה זו בולטת כו' אבל הרר"י פי' זו כנגד זו שרוחב רה"ר מפסיק ביניהם וא"ש בפשיטות זו שלא כנגד זו דבגמרא. וע"ש בהרר"י וכן מוכרח לפרש זו כנגד זו דבשבת ר"פ הזורק. ופירוש רש"י צ"ע:

משנה ו

בתוי"ט ד"ה ועל ידי אשתו כו' ועוד תימה כו' אלא באומר ע"מ שאין לבעליך רשות בהן. לדעתי כיון דהבעל עצמו מזכה על ידה לכל בני המבוי הוה כמו (או עדיף טפי) שאומר ע"מ כו'. וכ"מ מלשון המ"א שס"ו ס"ק י"ז:

משנה ט

במשנה אבל בשירי עירוב כל שהוא. רש"י פי' אין צריך להוסיף [ור' יוסי פליג את"ק] זהו הגהת רש"י ואולי מצא כן בס"י [אאה"ל כפי עדות הרב בעל ד"ס ז"ל לא נמצא כן לא בכל הדפוסים הישנים ולא ברש"י כ"י] ועי' תוי"ט שהכריח זה מדקאמר ת"ק נתמעט האוכל מוסיף כו'. דלר"י אין צריך להוסיף (ולפירוש רש"י כאן בהא דול"א לערב בחצרות כו' אין הכרח דא"ל לת"ק איירי בשתופי מבואות. אכן לפירוש רש"י לעיל (מ"ו ב') וע"ש בתוס' יש מקום לדבריו) וכתב עוד ואין לומר דר"י מיירי קודם שבת ראשון כו' ותמוה דכלפי לייא. ונראה דט"ס הוא וצ"ל דלר"י מיירי כו' (ור"ל הרישא דנתמעט מוסיף) דהא ודאי כו' עד לשבת הבאה (כ"ז שייך להו "אין לומר" להכריח דדברי ר"י אינם רק לאחר שבת ראשון ולכן היה מקום לומר דרישא מיירי לדידיה קודם שבת ראשון) דהא לעיל פי' נמי הכי כצ"ל (ור"ל דברי ת"ק בנתמעט האוכל פי' נמי דהיינו מע"ש השני כמו שהביא שם בשם הרר"י) ונ"ל משום דא"א לפרש קודם שבת הראשון דא"כ אפילו כלה לגמרי נמי כיון דעדיין לא הועיל כלום הוה כמו שמערב בתחלה דמאיזה מין שירצה יוכל לערב כסברת ר"נ בגיטין (סוף ס"ג) ע"ש. ובזה יש לדון קצת. [ועי' בנמוקי הגרי"ב]:

משנה יא

בתוי"ט ד"ה אבל בערובי חצרות כו' ובטעמא דת"ק דהכא כו' ויש למצוא טעם כו' וה"נ כו' אפשר דלא ניחא ליה שיתערבו בני החצר כו'. ותימה שלא הביא פירוש רש"י לעיל (ריש דף פ) דאולי מקפיד כו' וכ"כ התוס' (מ"ו ב') בד"ה ואין חבין:

פרק ח

משנה א

בתוי"ט ד"ה לכל מי שילך כו' אפשר שדעתו כדעת הראב"ד כו' שלא לברך על ע"ת. ועי' לשונו בספ"ו מהל' עירובין כי כונתו באה סתומה ורבים מתקשים בו ולעד"נ בכונתו דבשלמא בע"ח ושתופי מבואות לא נשאר אחר העירוב והשתוף מגזרת חכמים כלום מאיסור הטלטול בהם. זולת העירוב והשתוף עצמם שע"י יש היכר לגזירתם לכן שייך שפיר לברך עלייהו. משא"כ בע"ת עדיין גזירת חכמים במקומה שהרי גם עתה אסור

לו לילך ממקום עירובו יותר מאלפים לכ"ר ואין צורך להעירוב שיהא היכר רק שבא להתיר בלבד ונכון בעז"ה:

משנה ב

במשנה וזה וזה מתכוונין להקל. כה"ג בפכ"ז דכלים מי"א. והרע"ב העתיק "אלו ואלו" וכן הגי' שם בפי"ז מי"א וע"ש בתוי"ט ועי' פירש"י ובכתובות פי' בענין אחר ולהתוי"ט אישתמיט פה פירושו דשם והביא זה בשם הרר"י [עי' ש"נ]:

שם מככר בפונדיון כו' כאן לא נופל יפה המ' דמככר (ורש"י העתיק ככר בלא מ"ם) אבל התנא מיסרך בלישניה דפ"ח פאה מ"ז ע"ש. [עי' ש"נ]:

בתוס' חדשים על התוי"ט ד"ה ורש"א כו' נתחכם לחלק דהכא ובהמשרה כו' להכי סגי בפחות משום דמשערינן כאלו אוכלהו בלפתן משא"כ בבית המנוגע ונעלם מאתו משנה דנגעים (פי"ג מ"ט) וגמרא בריש מכילתין דגם שם משערינן כאלו אוכלו בליפתן:

משנה ו

בתוי"ט ד"ה אוגנו כו' ובפי' הרמב"ם שכתב חוליות הבור כו' ולא כמו בס"א שנדפס מלמטן בתחתיות הבור כו'. ולדידי נראה פירושו דכוונתו בזה לאפוקי מפי' רש"י בלמטה מן המים דהיינו שתהא המחיצה קבוע בקרקעית הבור. לכן קאמר והסמוך לו ר"ל לתחתית הבור וכפי' התוס' ואדרבה להגהת התוי"ט לא א"ש והסמוך לו וצ"ע:

משנה י

במשנה וחכ"א כו' לא ישפוך. עי' תוי"ט שהאריך לחלק מה בין זה לחצר ד' על ד'. ולבסוף העלה כי דייקינן כו' עם כל הד"א בשיפוע. דבריו אינם מבוררים דלכאורה בזה שפיר יש לחלק בין בים לחצר דחצר הקרקע שוה ומתפשטים המים על כל שטחה. אבל בים שהוא משופע בצדדים ובאמצעו הוא החריץ נקוים המים להחריץ ובו לבדו אין דע"ד רק בהצטרפות צדדי השפוע. זולת דהגמ' אינה מחלקת בינם ומוקי לרישא כראב"י וכדמסיק:

שם אבל שופך מגג לגג. [במשב"ב בד' האחרונים. אבל שופך הוא לגג] ותימה על התוי"ט שהעלים עין מגי' זו [שבמשב"ב] ושכ"ה בריף"ף ובראש"ש ובהעתקת הב"י [עי' ש"נ וראיתי כי ברוב הדפוסים הראשונים היתה הנוסחא מגג אל גג וכן היתה בגמרת התוי"ט]:

פרק ט

משנה א

בתוי"ט ד"ה קרפיפות. עי' בהגהותי לגמרא שבת מה שכתבתי שם בדעת רש"י והטור ותמיהתי על התוי"ט כאן:

משנה ב

במשנה גג גדול כו' פי' הרע"ב להוציא לו כלי ביתו וכן פירש"י. והנה לרה"ר לעיל גבי חורבה ביניהם ה"נ לכאורה לענין כלים ששבתו בגג וחצר הוה הדין להיפך דהקטן והקטנה מותרין לטלטל לגג ולחצר הגדולים. והגדולים אסורים לטלטל מהם להקטנים: **בתוי"ט ד"ה גג גדול פי' הרמב"ם כשיש כותל מקיף בגגות כו' והוא כלישנא מציעא דרב יוסף (פ"ט ב') ל"ש אלא שיש מחיצה ע"ז וכו' וע"ש בפרש"י.** וכ"נ דעתו בחבורו שלא הביא דין זה דגג משום דכיון דמיירי בשיש להם מחיצות מלמעלה דוקא נלמד זה מחצר גדולה וקטנה (והתוי"ט השיא דברי הרמב"ם והרע"ב אחריו מפשטן. מפני שלא נזכר מדברי רב יוסף שהבאתי) ותימה על הרב"י שלא הרגיש בזה בסוף סי' שע"ד ולא הביא דעתו ז"ל וכן בשו"ע סתם כדעת הטור שניתר במחיצות התחתונות מטעם גוד אסיק וגם האחרונים לא העירו מזה וצ"ע להלכה:

משנה ג

במשנה חצר שנפרצה לרה"ר. מדברי התוס' ד"ה מ"ש מבואר דל"ג לרה"ר וכן לעיל (י"ז) ליתא:

שם מותרין באותו שבת כו' דברי ר"י. נ"פ דע"כ לא שרי אלא שגם עתה אחר שנפלו אינו אסור אלא מדרבנן. אבל אם היה אסור מדאורייתא ודאי לא שרי מטעם הואיל. ולפי"ז יש לגמגם קצת במאי דפריך הגמ' אלא ביתר מעשרה א"ה אפי' מרוח אחת נמי דנימא דלרבותא דרי"ה אשמועינן ודוקא מב' רוחות דנשאר עליו עדיין שם רשות היחיד מדאורייתא לשיטתו בר"פ. אבל מג' רוחות מודה דאסור. ולפמש"כ התוס' ד"ה מ"ש בסה"ד א"ש:

פרק י

משנה א

בתוי"ט ד"ה המוצא ב' כו'. ומ"ש רש"י כו' וכן כתבו בתוס' בסוף פ"ק דביצה. בתוס' לא נמצא מאומה מזה אבל הוא מבואר שם בגמ' ע"ש:

משנה ב

ברע"ב ד"ה נותנין עליו בני עליה כו'. וכן פירש"י. נ"פ משום דלפני החלון משמע שהוא שוה לתחתית החלון או למטה ממנו עי' בגמ'. וחלון הבית לא פסיקא שיהא גבוה עשרה מקרקעית ר"ה עי' לעיל ר"פ חלון במשנה וגמ' לכן פי' דהכונה פה לבני עליה. והתוי"ט הניחו בתימה ודבריו ג"כ מגומגמין:

משנה ט

תוי"ט ד"ה שהיה בירושלים כו'. ובסוף פ"ה דפסחים נמי משמע הכי כו' ואמאי לא עירבו כו'. ולק"מ דההיא איכא לאוקמי לאחר שנפרצו בה פרצות וכאוקימתא דר"פ וכה"ג כתבו התוס' (שם ס"ו) ד"ה תוחב (ועי"ש במהרש"א):

משנה י

במשנה ר' אליעזר אוסר. נ"ל להגיה אלעזר בלא יו"ד וכ"ה ביבמות (צ"ו ב') והוא ר"א בן שמוע חבירו של ר' יוסי אבל ר' אליעזר היה רבו דרבו (אך מזה אין כ"כ ראיה דגם בפסחים (ע"ז) אשכחן דפליג ר' יוסי עם ר' אליעזר ע"ש בתוד"ה ר"א ועוד דאיך יביא ר"א ראיה מר"ג והזקנים שהיו חביריו וזה דלא כסה"ד שחשב משנה זו בין המקומות אשר נזכר בהם ר' אליעזר ובדר' אלעזר לא חשבה) (והנ"ש הטיב לראות בזה) [ועי' ש"נ]:
בתוי"ט ד"ה ור"י מתיר כו' ואע"פ שמלאכתו לאיסור כו'. ורש"י בשבת (ריש דף קכ"ד) פי' שהוא מלאכתו להיתר:

משנה יג

ברע"ב ד"ה יבלת כו' הוי תולדה דגוזז את הצמר. ק"ל דא"כ מילה ליחייב נמי משום גוזז ובכ"ד מוכח דאין בה אלא משום חובל עי' (שבת ק"ו) וגם הכא יל"פ משום חובל. ונלע"ד דלא שייך גוזז אלא בדבר הדומה לצמר דגזעו מחליף כגון צפורן דשבת (צ"ד ב') ומייתי לה לקמן אבל בשר ועור אין גזעו מחליף כמבואר כ"ז (בנדה נ"ה) ועוד נראה מטעם אחר דאין כאן משום גוזז והוא כמש"כ התוס' (בשבת ע"ג ב') ד"ה וצריך לעצים לענין קוצר:
בתוי"ט סד"ה קושרין נימא במקדש כו' ואפי' לדברי רש"י למדנו כו' דלא הותר אלא במקדש כו'. וכן בס"פ קרי הרע"ב להדיא לעניבה איסור שבות וכ"מ שם לשון רש"י כי דברי המהרש"א בכוונתו דחוקים ותמוה טובא דבשבת (קי"ג) משמע דמותר לכתחלה וכ"פ בשו"ע שי"ז (ולפמש"כ המ"א שם ס"ק ט"ו בשם ש"ג א"ש קצת):

משנה יד

ברע"ב ד"ה ומבאר הקר כו' ונשאר בהיתרו כו' אף במדינה. לשונו אינו מכוון דהלא הבור הזה עומד במקום שעמד והכי הל"ל הותר לכל. או אף בזה"ז:

משנה טו

ברע"ב בהמיינו כו' ואע"ג דמטמא ליה לאבנט שהוא קדוש. [וכן כתב רש"י] ואע"ג דבלא"ה איכא איסור דאורייתא משום מכניס טמא שרץ דאמר שמואל לקמן דחייב עליו ועי' תוס' ד"ה לא וכן מוכח מדברי ר"י דאמר בצבת של עץ וקי"ל שלרבי דפסל כלי שרת של עץ (סוכה נ' ב') ואפ"ה דוקא צבת דהוא פשוטי כלי עץ דלא מקבל טומאה. אתי לפרושי רבותא דהמיינו דנקטא מתני' אבל מש"כ [רש"י] לקמן בסה"ע ד"ה שהוי עדיף "דהא אבנט נמי מידי דקדש הוא" ודאי קשה ושם נלע"ד לפרש דפלוגתתן הוא אם קום עשה עדיף או שוא"ת עדיף כדלעיל ק' דו"ק שם: